

ลำประดาโมเดล

วาระประชาชนสู่ตำบลจัดการตนเอง

พื้นที่รูปธรรมตำบลบูรณาการเพื่อชุมชนเข้มแข็ง: ๓.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร

ตำบลลำประดาเป็นตำบลเล็กๆ ในอำเภอบางมูลนาก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ทำนา ดังนั้นวิถีชีวิตจึงเกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน น้ำ และอากาศเป็นอย่างมาก ยังเป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทรมีระบบเครือญาติและมีความเป็นพี่เป็นน้อง แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ทำให้บริบทของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ประกอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนล้วนเป็นเรื่องเดิมๆ ที่หลายพื้นที่ประสบปัญหา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ภาวะหนี้สินเป็นจำนวนมาก เกิดภาวะความยากจน การทำนาที่ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ไม่มีงานทำ ไม่มีที่ดินทำมาหากินเป็นของตนเองจนทำให้ต้องเช่าพื้นที่ของคนอื่นทำกิน ประกอบกับราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ด้วยปัญหาเหล่านี้ชาวบ้านจึงถูกซ้ำเติมครั้งแล้วครั้งเล่า ทำให้ส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่นๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านสังคม

ปัจจุบันชุมชนกำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ และมีปัญหาครอบครัวแตกแยกที่ผู้สูงอายุต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกหลานในขณะที่พ่อแม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่ บางครอบครัวแตกแยกเกิดช่องว่างการอยู่ร่วมกัน เยาวชนบางคนมั่วสุมติดยาเสพติด ติดเกม ท้องไม่พร้อม และการละเลยการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งยังมีสถานการณ์ปัญหาทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งและน้ำท่วมซ้ำซาก การทำการเกษตรใช้สารเคมีอย่างเข้มข้นเพื่อให้ทันฤดูกาลผลิตและเร่งทำเงินให้ทันใช้ต่อการดำรงชีพ จากปัญหาทั้งหมดทั้งหมดที่เกิดขึ้นในตำบลลำประดาจนนำไปสู่การตั้งคำถามว่า “ปัญหาของคนลำประดา...ใครจะแก้ไขให้?”

ปี 2556 เกิดเวทีวาระประชาชน การเรียนรู้ของผู้นำ แกนนำ กลุ่มและประชาชนในตำบลเริ่มจากการถอดบทเรียนของเครือข่ายวิชาการจาก อบต.ลำประดา ถึงเวลาแล้วที่ต้องเป็น “ตำบลจัดการตนเองลำประดา” โดยได้ให้ความหมายว่า ต้องเป็นตำบลที่มีการจัดการทรัพยากรของชุมชนได้แก่ คน ทุน และความรู้ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ท้องถิ่น ท้องที่ และส่วนราชการต่างๆ ในทุกด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสุขภาวะด้านร่างกายจิตใจที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและสังคมก็สามารถจัดการแก้ไขปัญหา

ต่างๆ ในท้องถิ่นได้ด้วยตนเองอย่างเท่าทันและเหมาะสมกับสถานการณ์

ดังนั้น “ปัญหาของคนลำประดา...คนลำประดาก็ต้องแก้ไขเอง” จึงเป็นข้อสรุปของการแก้ไขปัญหาที่สะท้อนให้เห็นวิถีคิดของคนลำประดาที่ไม่รอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกแต่กลับมองว่าหากปัญหาใดเกิดขึ้นคนลำประดา ย่อมรู้ทางแก้ไขที่ดีที่สุด สิ่งสำคัญคือ คนลำประดาต้องรู้จักพึ่งตนเองและร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างจริงจังผ่านการแปลงยุทธศาสตร์ แผนงานตำบลจัดการตนเองตามแนวคิด “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” นำไปสู่การลงมือทำร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

จากยุทธศาสตร์การดำเนินงานของคนลำประดาดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์จากการลุกขึ้นมาจัดการตนเอง ทั้งการจัดการน้ำโดยชุมชนที่เป็นหนึ่งในวาระประชาชนที่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร ผ่านกระบวนการสานพลังความร่วมมือแก้ปัญหาร่วมกัน โดยจัดทำแผนที่ทางเดินน้ำและแผนการบริหารจัดการน้ำของชุมชน

วิทยาลัยผู้สูงอายุ เป็นอีกหนึ่งจุดสำคัญของการรวมตัวของผู้สูงอายุในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดการสุขภาพ การออกกำลังกาย การพัฒนาอาชีพ และกลุ่มผู้สูงอายุพยายามแสดงตัวให้ลูกหลานและชุมชนเห็นว่ามีความศักยภาพในการพัฒนาตนเองและชุมชน เมื่อเป็นเช่นนั้นจะเรียกผู้สูงอายุว่าเป็น “ภาระสังคม” ไม่ได้ ตำบลจัดการตนเองกับคำว่าผู้สูงอายุ “รู้จักความแก่อย่างมีคุณค่า ขรอย่างมีศักดิ์ศรี” จึงทำให้วิทยาลัยผู้สูงอายุมีวิสัยทัศน์ คือช่วยเหลือเกื้อกูล เพิ่มพูนสามัคคี มีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต

การแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันทำขนมพื้นบ้านที่คนในชุมชนนิยมทำกัน มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยเน้นกระบวนการทำที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนการรวมกลุ่มทำตุ๊กตาเปเปอร์มาเช่โดยใช้วัสดุเหลือใช้เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว

การพัฒนาที่อยู่อาศัยในตำบลโดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ยากจนและด้อยโอกาส สภาก่อสร้างชุมชนตำบลลำประดาได้ขับเคลื่อนร่วมกับวาระประชาชนคนลำประดา เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยทั้งการซ่อมแซมสร้างบ้าน ปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตด้วยความเกื้อกูลกันแบบพี่แบบน้องเป็นหลัก

“สิ่งเหล่านี้
คือผลจากการที่คนลำประดา
ไม่รอความช่วยเหลือ
จากหน่วยงานภายนอก
แต่กลับมองว่า
หากปัญหาใดเกิดขึ้น
คนลำประดา
ย่อมรู้ทางแก้ไขที่ดีที่สุด
ปัญหาของคนลำประดา...
คนลำประดาก็ต้องแก้ไขเอง”

